บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอังกฤษนับเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญและใช้แพร่หลายที่สุด คนในประเทศต่างๆรับรู้รับฟังภาษาอังกฤษผ่านสื่อต่างๆ เช่น ผ่านฉลาก แสดงวิธีการใช้สินค้าหรือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน อาจกล่าวได้ว่าแทบทุกประเทศในโลกให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาสากลที่ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร เป็นสิ่งที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ แสวงหาความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม กรมวิชาการ (2546) ได้กำหนด " กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยได้รับการจัดลำดับความสำคัญในกลุ่มที่สอง ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์" เพื่อให้นักเรียนไทยสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ ทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่านและเขียนอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ในจำนวนทักษะดังกล่าว ทักษะการพูดถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญไม่น้อย เพราะเป็นทักษะที่บุคคลใช้ติดต่อสื่อสารสารกันได้อย่างสะดวกที่สุดและมีการโต้ตอบได้อย่างรวดเร็วระหว่างบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย การพูดยังเป็นทักษะที่สามารถเอื้ออำนวยให้ทักษะอื่นๆมีความง่ายขึ้น เพราะผู้ที่สามารถพูดได้ย่อมฟังผู้อื่นได้เข้าใจ และช่วยให้การอ่านและการเขียนเป็นไปอย่างสะดวกขึ้น (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2535) ด้วยเหตุดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง พูด อ่าน เขียน ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น

ทักษะการคิดเป็นทักษะที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาทักษะการคิด จึงเป็นเรื่องที่วงการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความสนใจ (ชัชวาลย์ มันเทศสวรรค์,2552) ทักษะการคิดจึงมีความสำคัญและควรสอนควบคู่กับการสอนภาษา ด้วยเหตุดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดสาระสำคัญในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ คือ ความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง ใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง และความสามารถในการคิด กล่าวคือ รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดเป็นระบบ

จากการติดตามผลและการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร พบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่เดิมก่อนปีพุทธศักราช 2546 มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศพบว่า ผู้เรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้ในแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย (สิทธิชัย สาเอี่ยม, 2547) และถึงแม้ว่าระบบการศึกษาจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านต่างๆ โดยเฉพาะทักษะการพูดภาษาอังกฤษ พบว่ายังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายเท่าที่ควร ซึ่งมีสาเหตุหลายประการกล่าวคือ กิจกรรมส่วนใหญ่ในห้องเรียนภาษาอังกฤษในบริบทของสังคมไทยจะส่งเสริมความรู้ด้านไวยากรณ์ ภาษา และครูยังเน้นทักษะการอ่านมากกว่าการพูด (ชนิตสิริ ศุภพิมล,2545) ครูยังไม่เข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน กล่าวคือ ขาดการสอนที่เป็นธรรมชาติและขาดวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งยังขาดกิจกรรมและเทคนิคที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฟัง พูด อ่าน เขียน (กมล สุดประเสริฐ อ้างในสิทธิชัย สาเอี่ยม, 2547) นอกจากนี้ อุไรวรรณ ศฤงคนันท์ (2536) กล่าวถึงตัวผู้สอน ซึ่งเน้นแต่ไวยากรณ์โดยยึดเฉพาะเนื้อหาทางภาษา ทำให้ผู้เรียนเกิดความวิตกกังวลว่าโครงสร้างและไวยากรณ์ของตนเองไม่ถูกต้อง ทำให้การพูดขาดความต่อเนื่องและหยุดชะงัก และผู้เรียนไม่มีความรู้สึกผ่อนคลายและไม่มีความเป็นกันเอง เนื่องจากบรรยากาศในห้องเรียนดูเคร่งเครียดและไม่สนุกสนานในการเรียนรู้ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนยังไม่ตรงกับการฝึกใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน (กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ, 2546)

จากการประเมินทักษะกระบวนการคิด ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน (2547) ในมาตรฐานที่ 4 คือผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ สร้างสรรค์ เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้พบว่า ความสามารถประเมินค่าความเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณข้อดี ข้อเสีย ความถูกผิด เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติ มีความถูกต้องเหมาะสม อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำมาก (18.74%) ซึ่งกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์ ไตร่ตรอง เพื่อการเรียนรู้และการตัดสินใจ เป็นทักษะที่จำเป็นในการวิเคราะห์หาเหตุผล กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการหาความรู้เพื่อการประยุกต์ใช้ (สุวิทย์ มูลคำ, 2547) นอกจากนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณยังมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหากล่าวคือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะสำคัญของการแก้ปัญหาและการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ต้องใช้การคิดในระดับนี้(สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและด้านการคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นเรื่องที่ท้าทายที่ครูจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจัง ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงวิธีการสอนและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาที่หลากหลาย แปลก

ใหม่ น่าสนใจ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการพูดและทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอีกด้วย

การใช้กลวิธีการอ่านภาพ(Visual Literacy) จึงน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมวิธีหนึ่งสำหรับการส่งเสริมความสามารถในการพูดและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ Yenawine (1997) กล่าวถึงความสามารถในการอ่านภาพ เป็นความสามารถในการตีความการเจรจาต่อรอง และให้ความหมายจากข้อมูลที่นำเสนอในรูปแบบของภาพ ความสามารถในการอ่านภาพ ขึ้นอยู่กับการแสดงความคิดผ่านการอ่านภาพและสามารถสื่อสารผ่านกระบวนการอ่านหรือพูด ซึ่งการอ่านภาพประกอบด้วยกลุ่มทักษะหลายอย่างด้วยกัน ตั้งแต่ทักษะพื้นฐาน เช่น ความรู้เดิม การตั้งคำถาม การคาดเดา การวิเคราะห์ การหาข้อเท็จจริง และการจำแนก การเรียนการอ่านภาพนั้นมีความสำคัญเท่าๆ กับการเรียนการอ่านบทอ่านทั่วไป (Zombo, 2009) ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับการสอนอ่านและสอนเขียนทั่วไป คือ ให้ผู้เรียนสามารถถอดรหัส (Decode) กล่าวคือการแปลความหมายของภาพหรือสิ่งที่มองเห็นอย่างถูกต้อง มีความเข้าใจและสามารถเชื่อมเนื้อหาของภาพ ตลอดจนแปลภาพให้เป็นคำพูด มีความชื่นชมในสุนทรียะของภาพนั้น ส่วนการเข้ารหัส(Encode) หมายถึงทักษะการเขียนภาพการสร้างภาพ การแปลความหมายจากการคิดและการพูดออกมาเป็นภาพ ตลอดจนการสร้างเรื่องราวหรือแสดงภาพเพื่อสื่อความหมายให้คนอื่นเข้าใจ (สังคม ภูมิพันธ์, 2549) การใช้กลวิธีการอ่านภาพสามารถส่งเสริมความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Zambo, 2009) ซึ่ง Janks (2000) ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องว่า การมีทักษะความคิดขั้นสูง โดยคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิต จะเห็นได้ในปัจจุบันภาพต่างๆ มักมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราอย่างมากไม่ว่าจะเป็นภาพทางโทรทัศน์ ภาพเขียน ภาพวาดในนิตยสาร หนังสือพิมพ์ แผ่นโฆษณา ภาพต่างๆ เหล่านี้ทำให้คนเรามีความจำเป็นต้องมีการแปลความหมายของภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้อย่างดี (กิดานันท์ มลิทอง, 2536) เช่นเดียวกันกับชีวิตเด็กวัยรุ่นสมัยนี้ ที่มักมองคุณค่าแต่เพียงด้านนอกและมีการตัดสินสิ่งต่างๆอย่างรวดเร็วโดยไม่ใช้การคิดวิจารณญาณ ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนเพื่อให้เกิดทักษะในการแปลความหมายและสร้างสรรค์เพื่อสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องจึงนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่ง ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการฝึกทักษะในด้านการอ่านหรือเขียนเลย (Bamford, 2003) มีภาษิตไทยบทหนึ่งกล่าวว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” สอดคล้องกับ ภาษิตจีนบทที่ว่า “ภาพหนึ่งภาพมีค่าเท่ากับคำพูดหนึ่งพันคำ” และคำกล่าวที่ว่า “ A picture is worth 100 words รูปภาพหนึ่งรูปสามารถสื่อความได้นับร้อยคำ” ล้วนเป็นคำกล่าวที่แสดงถึงการใช้ความสามารถในการอ่านภาพซึ่งผู้เรียนมีการแปลความจากภาพเป็นการสื่อสารอย่างมีความหมาย (Ausburn, 1978)

การอ่านภาพมีความสัมพันธ์การเรียนรู้โดยเน้นสมองเป็นฐาน (Brain-based Learning - BBL) ซึ่งกล่าวถึง สมองมนุษย์จะแบ่งออกเป็น 2 ซีก ซึ่งได้แก่สมองซีกซ้าย และขวา สมองทั้งสองซีกนี้จะทำหน้าที่ที่แตกต่างกัน ในสมองซีกซ้ายจะมีความสามารถเกี่ยวกับการคิดที่เป็นระบบ ความมีเหตุผล การตีความ การใช้ภาษา การใช้ตัวเลข การคำนวณ การวิเคราะห์ และการควบคุมร่างกายในส่วนการมองภาพรวม การใช้สัญชาติญาณ การคิดสิ่งใหม่ๆ แปลกๆ และการควบคุมร่างกายในซีกซ้าย ส่วนสมองซีกขวานั้นจะมีความสามารถเกี่ยวกับการเห็นภาพ (สุนทร โคตรบรรเทา, 2548) การเรียนรู้กลวิธีการอ่านภาพ เป็นกลวิธีช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้สมองซีกขวา โดยกลวิธีนี้สามารถนำไปเชื่อมโยงกับความสามารถทางด้านภาษาซึ่งเป็นความสามารถของสมองซีกซ้ายเพื่อจะนำมาพัฒนาความสามารถในด้านการอ่าน การเขียน และความสามารถในการเห็นภาพโดยการกระตุ้นผู้เรียนใช้ความคิด จินตนาการ และใช้ความสามารถในการเห็นภาพ แล้วตอบคำถามของผู้สอน โดยที่ผู้สอนเลือกคำถามที่กระตุ้นการใช้ความคิดอย่างมีวิจารญาณของผู้เรียน

นอกจากนี้กลวิธีการอ่านภาพยังสอดคล้องกับแนวการสอนแบบธรรมชาติ (The Natural Approach) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่ใช้ภาษาแม่ของผู้เรียน ไม่เน้นการวิเคราะห์โครงสร้างไวยากรณ์และการฝึกโครงสร้างรูปแบบต่างๆ เน้นการพูดและการบรรยายของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน และกลวิธีการอ่านภาพยังสัมพันธ์กับสมมุติฐานทั้ง 2 สมมุติฐาน Krashen (1982) ได้กล่าวถึง สมมุติฐานแรกที่เกี่ยวกับตัวป้อนเข้า (The Input Hypothesis) ครูต้องเป็นผู้เลือกภาพที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ ไม่คลุมเคลือจนเกินไป แต่สามารถตีความได้หลากหลาย และอยู่ในระดับที่ผู้เรียนสามารถแปลความได้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดและสามารถพูดแสดงความคิดของตนเองได้ อีกสมมุติฐาน คือ ความแตกต่างด้านจิตใจ (The Affective Filter Hypothesis) ซึ่งครูเป็นผู้จัดบรรยากาศของชั้นเรียนให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย ลดความวิตกกังวลของผู้เรียนตอนเรียน ช่วยไม่ให้เกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

กลวิธีการอ่านภาพยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Lev Vygotsky (1978) เรื่องของขอบเขตพัฒนาการเรียนรู้ (Zone of Proximal Develop) ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนขยายขอบเขตความรู้ (Scaffolding) ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ต่างๆกับสิ่งแวดล้อมหรือเมื่อได้รับการแนะนำจากครูผู้สอน หรือเพื่อนที่มีความรู้มากกว่า ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้นไป นอกจากนี้มีผู้อำนวยการศึกษาที่พิพิธภัณฑ์ Modern of Art ประเทศอเมริกา Yenawine (2001) ได้นำเสนอขั้นตอนการคิดจากภาพ (Visual Thinking) ที่น่าสนใจ จึงได้นำมาปรับใช้กับกลยุทธ์การอ่านภาพดังนี้

1. การเริ่มต้นบทเรียน

ผู้สอนให้นักเรียนดูภาพ ให้เวลานักเรียนที่จะมองดูภาพเงียบๆ ชั่วขณะหนึ่ง ก่อนที่จะขอให้ผู้เรียนพูด

2. การตั้งคำถาม

การตั้งคำถามเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้ตอบคำถามที่เกี่ยวกับสิ่งที่มองเห็นในภาพต่างๆ การตอบนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างตั้งใจ และขยายขอบเขตออกไปจากจุดเริ่มต้น ครูจะใช้คำถามหลักประกอบด้วย สิ่งที่เกิดในภาพนี้ นักเรียนเห็นอะไรที่ทำให้นักเรียนพูดอย่างนั้น และ เราสามารถค้นพบอะไรได้อีก คำถามส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักมุ่งความสนใจ ใช้ความคิดอย่างไตร่ตรอง

3. การสนองตอบต่อข้อคิดเห็น

ครูฟังอย่างตั้งใจ พร้อมชี้สิ่งที่นักเรียนพูดถึงในภาพ แสดงออกด้วยท่าทางที่เป็นการให้กำลังใจ และถอดความข้อคิดเห็นแต่ละข้อโดยเปลี่ยนคำพูด แต่ไม่เปลี่ยนความหมายที่นักเรียนพูดในการใช้คำพูดใหม่ แสดงให้เห็นถึงวิธีการใช้โครงสร้างของประโยคที่ถูกต้องและการใช้คำศัพท์อย่างกว้างขวางเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านภาษาของผู้เรียน

4. การสรุปบทเรียน

ครูเชื่อมโยงคำตอบต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน ถึงแม้ว่าอาจจะมีความความคิดเห็นไม่ตรงกัน แสดงให้เห็นความคิดของนักเรียนมีวิวัฒนาการอย่างไร และแสดงให้เห็นข้อสังเกตและแง่คิดบางอย่างกระตุ้นให้เกิดข้อสังเกตและแง่คิดอื่นๆ อย่างไร ตลอดจนแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นได้อย่างไร

การใช้ภาพในกระบวนการเรียนการสอนมีข้อดีหลายประการ อาทิ ช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพด้วยตาเพื่อประกอบคำอธิบายของผู้สอน เป็นการช่วยให้การเรียนรู้จากนามธรรมเกิดเป็นรูปธรรมขึ้นซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ภาพช่วยเป็นจุดรวมความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ ทั้งนี้ภาพยังเป็นสื่อการสอนที่ผู้สอนยังหาง่าย มีราคาถูก อาจออกแบบวาดหรือถ่ายทำได้เองและสะดวกในการใช้และใช้ได้นานหลายครั้ง (Pettersson, 1989) นอกจากประโยชน์ของการใช้ภาพดังกล่าวมา Yenawine (2001) ได้นำวิธีการสอนการคิดจากภาพ (Visual Thinking) เข้ามาสู่กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งเป็นการใช้ภาพร่วมกับการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่มองเห็นในภาพ การตอบคำถามนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสนอกสนใจและขยายขอบเขตออกไปจากจุดเริ่มต้น คำถามส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักมุ่งความสนใจ ใช้ความคิด ไตร่ตรองและตั้งคำถาม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

มีงานวิจัยจากต่างประเทศที่สนับสนุนการใช้กลวิธีการอ่านภาพ เช่น งานวิจัยที่ศึกษาประสิทธผลของสอนโดยใช้สมุดภาพปราศจากคำบรรยาย (Wordless Picture Book) ผู้เรียนต้องแปลความจากภาพที่เห็น แล้วเขียนหรือเล่าเรื่องราวผ่านภาพที่เห็น(HU and Commeyras, 2008) งานวิจัยนี้ระบุว่า เด็กจีนวัย5 ปี มีพัฒนาการการเรียนทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษดีขึ้น หลังจากครูได้นำสมุดภาพปราศจากคำบรรยายมาใช้ในการสอน เช่นเดียวกับงาน Hung (2009) ที่ศึกษาประสิทธิผลของการใช้สมุดภาพปราศจากคำบรรยายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น Hung ศึกษากับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผลวิจัยพบว่าการใช้สมุดภาพปราศจากคำบรรยายนี้ช่วยพัฒนาทั้งทักษะการพูด การเขียนเชิงสร้างสรรค์ และทักษะการคิด รวมถึงแรงจูงใจของผู้เรียน และนอกจากนี้ยังพบงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือที่มีภาพประกอบของ Walsh (2003) ที่ระบุว่าเด็กมีการโต้ตอบผ่านการเข้าใจจากภาพมากกว่าตัวหนังสือ และแม้ว่าจะเป็นเด็กที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ก็สามารถบรรยายและแสดงความคิดเห็นได้เช่นเดียวกับเด็กที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 1 และเด็กมีการพัฒนาทักษะทางการสังเกตรายละเอียด การเชื่อมโยงจากประสบการณ์ตนเอง การแปลความ การคาดเดาข้อมูลใหม่ การใส่อารมณ์และความรู้สึก และประเมินผล และยังงานวิจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและกระตุ้นการเรียนรู้ทางสังคมผ่านการใช้รูปภาพ(Swick ,2002) ผลงานวิจัยระบุว่า เด็กมีการพัฒนาทางภาษาและทักษะทางสังคมถ้าใช้รูปภาพที่เด็กมีความรู้ และคุ้นเคยกับวัฒนธรรมหรือชีวิตประจำวันของเด็ก และยังมีงานวิจัยที่มีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ Kleinman และ Dwyer (1999) ที่ศึกษาผลของทักษะการอ่านภาพโดยการใช้ภาพกราฟฟิกที่มีสีสัน ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้มากกว่าภาพสีขาวกับสีดำ โดยเฉพาะการเรียนประเภทการใช้ความคิดรวบยอด นอกจากนี้ Mayer et al (1996) เปรียบเทียบการสรุปความซึ่งโดยใช้รูปภาพในการบรรยายขั้นตอนกระบวนการกับการใช้สรุปความด้วยตัวหนังสือล้วนๆ และการใช้ภาพที่มีการใช้ตัวหนังสือในจำนวนที่ต่างกัน ในการวัดความคงทนของความรู้ ผลการศึกษาพบว่าการสรุปความโดยใช้ภาพมีประสิทธภาพมากกว่าการใช้ตัวหนังสือล้วนๆและการใช้ภาพที่มีการใช้ตัวหนังสือน้อยมีประสิทธิภาพกว่าการใช้ตัวหนังสือจำนวนมากในการสรุปความ ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ อาทิ กฤษณะ สุริยะอ้าย (2550) ศึกษาความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์หลังการใช้เทคนิคการส่งเสริมการคิดโดยใช้ภาพกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าความสามารถทั้งการอ่านและการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนาถ แก้วมาตร (2547) ศึกษากรณีศึกษาเด็กออทิสติกระดับปานกลางอายุ 10 ขวบ พบว่าสื่อภาพทำให้ความสามารถในการสื่อสารดีขึ้น คือในด้านความสามารถในการเข้าใจความหมายในการสื่อสาร ความสามารถในด้านการใช้คำพูดสื่อสาร ความสามารถในการเป็นผู้ริเริ่มสื่อสาร นอกจากนี้มีงานวิจัยที่ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพสมองด้านการรู้และเข้าใจทาง

รูปภาพกับความคิดสร้างสรรค์ (สุวิทย์ นวะมะวัฒ, 2538) ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพทางสมองด้านการรู้และเข้าใจทางรูปภาพ มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในทางบวก

กล่าวโดยสรุป การเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมทักษะความสามารถในการเรียนภาษา แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำกลวิธีการอ่านภาพไปฝึกกับผู้เรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเรยีนาเซลีวิทยาลัย

คำถามงานวิจัย

1. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้นหรือไม่ หลังการใช้กลการวิธีอ่านภาพ
2. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงของนักเรียนขึ้นหรือไม่ หลังการใช้กลวิธีการอ่านภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้นหลังการเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ
2. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนสูงขึ้นหลังได้การเรียนโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนเรยีนาเซลีวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเชิงคิดวิเคราะห์ 4 (อ32208) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 25 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ กลวิธีการอ่านภาพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นรูปภาพศิลปะที่ Philip Yenawine และ Abigail Housen (2001) จากพิพิธภัณฑ์ต่างๆในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ละภาพจะระบุระดับความเรียบง่ายของภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปภาพดังกล่าวจำนวน 7 ภาพ ระดับตั้งแต่ภาพที่มีความเรียบง่ายจนถึงภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ตั้งแต่ระดับ 1-5 (lesson 1-5) ได้แก่ The Peaceable Kingdom, The Police with his family, The Hunt of Unicorn, The Seesaw, Bareback Rider, Soapbox Racing, India Musical Mode Todi.

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลวิธีการอ่านภาพ หมายถึง การใช้ภาพกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดและความสามารถในการจำแนกและแปลความจากภาพที่เห็น แล้วสื่อสารออกมาทางการพูดโดยเริ่มจาก ผู้เรียนบรรยายสิ่งที่ตนเองเห็นจากภาพ และตอบคำถามผู้สอน โดยที่ผู้สอนถอดคำพูดจากสิ่งที่ผู้เรียนพูดแต่ไม่เปลี่ยนแปลงความหมาย เชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์และกระตุ้นให้เกิดข้อสังเกตและแง่คิดอื่นๆ โดยมีขั้นตอนการสอนคือ 1) การเริ่มต้นบทเรียนด้วยการให้ผู้เรียนดูภาพ 2) การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและค้นหาสิ่งที่พบในภาพ 3) การสนองตอบต่อข้อคิดเห็น ผู้สอนถอดความข้อคิดเห็นแต่ละข้อโดยเปลี่ยนคำพูดแต่ไม่เปลี่ยนความหมายของผู้เรียน 4) การสรุปบทเรียน การเชื่อมโยงคำตอบต่างๆที่สัมพันธ์แสดงให้เห็นความคิดเห็นที่หลากหลาย

ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถในการพูดบรรยายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพที่กำหนดให้ โดยปรับจากแบบประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษจาก The Sculz Communicative Competence Scale, The Foreign Service Institute Scale และ The Bartz scale. (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์,2530) มีเกณฑ์ประเมินคือ ความคล่องแคล่ว คุณภาพของข้อความ ความสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ และความพยายามในการสื่อสาร

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล หรือภาพที่ปรากฏโดยใช้ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของตนเองในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล ในการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ สามารถวัดได้จากการเขียนแสดงความคิดเห็น โดยประเมินจากเกณฑ์การประเมิน

ของ Norris และ Ennis (1989) โดยประเมินจากการแสดงความคิดออกมาตรงประเด็น มีการแสดงความคิดเห็นสนับสนุนและคัดค้านกับประเด็นที่กล่าวอย่างมีเหตุผล และการรวบรวมรายละเอียดและการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หมายถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนเรยีนาเซลีวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเชิงคิดวิเคราะห์ 4 (อ32208) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 25 คน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมด้านการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้แก่ผู้เรียน
3. เป็นแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้กลวิธีการอ่านภาพ
4. เป็นแนวทางในการนำกลวิธีการอ่านภาพไปปรับใช้กับวิชาอื่นๆ